

مقاله پژوهشی: تبیین مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح مبتنی بر توصیه ششم بیانیه گام دوم انقلاب (مطالعه موردی ارتش جمهوری اسلام ایران)

ابراهیم ایجابی^۱، امیر نیازمند^۲، صادق سردارآبادی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۷

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح مبتنی بر توصیه ششم بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی انجام شده است. سؤال اصلی عبارت است از: مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده‌های نیروهای مسلح کدامند؟ نوع تحقیق کاربردی، روش تحقیق توصیفی و رویکرد تحقیق آمیخته (کمی-کیفی) می‌باشد. جامعه آماری شامل ۴۸۰ نفر از صاحب‌نظران و کارشناسان آشنا به حوزه سبک زندگی ایرانی-اسلامی، حداقل دارای مدرک کارشناسی با حداقل ۱۵ سال سابقه خدمت، ساکن در کوی‌های سازمانی که به دلیل مشخص بودن حجم آن‌ها بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه به تعداد ۲۱۴ نفر برآورد شد. روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (بیانات مقام معظم رهبری و اسناد و مدارک معتبر) و میدانی (پرسش‌نامه محقق ساخته) می‌باشد. پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰.۸۵۶ تأیید گردید. پس از تجزیه و تحلیل آمیخته داده‌ها نتایج حاصل بیان‌گر آن است که از دیدگاه مخاطبان مهم‌ترین مؤلفه سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در بین مؤلفه‌های مطرح‌شده در بعد اجتماعی دو مؤلفه پابندی به خانواده (با میانگین ۴.۲۳۴ و آماره آزمون ۴۴.۸۲۹) و مؤلفه رعایت حقوق عمومی (با میانگین ۴.۱۴۴ و آماره آزمون ۴۲.۵۱۴) در رتبه‌های اول و دوم و در بُعد فردی دو مؤلفه راست‌گویی و صداقت (با میانگین ۳.۷۷۲ و آماره آزمون ۲۷.۱۵۳) و مؤلفه اهمیت دادن به سلامتی (با میانگین ۳.۷۳۵ و آماره آزمون ۲۸.۷۵۳) در رتبه‌های سوم و چهارم قرار گرفتند.

کلیدواژه‌ها: سبک زندگی، ایرانی اسلامی، خانواده، بیانیه گام دوم انقلاب، نیروهای مسلح.

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا.

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا* (نویسنده مسئول). a.niazmand@casu.ac.ir

۳. کارشناس ارشد مدیریت دفاعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا.

۱. مقدمه

«سبک زندگی»^۱ از مفاهیم بسیار مهم علوم اجتماعی است که اغلب برای بیان روش زندگی مردم به کار می‌رود. این مفهوم منعکس‌کننده طیف کاملی از ارزش‌ها، عقاید و فعالیت‌های اجتماعی است. سبک زندگی از الگوهای فرهنگی، رفتاری و عاداتی شکل می‌گیرد که افراد به‌طور روزمره آن‌ها را در زندگی فردی و اجتماعی خود به کار می‌گیرند.

سبک زندگی شامل فعالیت‌های معمول و روزانه است که شخص آن‌ها را در زندگی خود به کار گرفته و روی سلامت او تأثیر دارد. به‌عبارتی، سبک‌های زندگی الگوهایی برای کنش هستند که مردم را از هم متمایز می‌کنند. سبک‌های زندگی کمک می‌کنند تا آنچه را مردم انجام می‌دهند و چرایی آن و معنایی که برای آن‌ها و دیگران دارند را درک کنیم (چانی،^۲ ۱۳۷۸).

سبک زندگی در ادبیات موجود علوم اجتماعی مفهومی نسبتاً جدید است. چنان‌که بعضاً پدیدارشدن سبک زندگی را در زمره اختصاصات «جامعه مدرن متأخر» قلمداد کرده‌اند. چنانچه سبک زندگی را در مفهومی صرفاً ترجمه لغوی و خنثی فهم کنیم، تلقی آن به‌مثابه امری نوظهور اسباب تعجب را فراهم خواهد کرد. زندگی آحاد بشر در اعصار و جوامع مختلف همواره بر اساس مجموعه‌ای از قواعد و مناسبات معین نظم و نسق یافته است و طبعاً می‌تواند در وسیع‌ترین معنا واجد سبک قلمداد شود؛ اما در ادبیات علوم اجتماعی مفهوم سبک زندگی محتوایی فراتر از این دارد و به‌واسطه این محتوا مشخص است که از اصلی‌ترین نشانه‌های تحولات اجتماعی و فرهنگی سه دهه اخیر غرب به‌حساب می‌آید.

بیشتر اوقات در روایت فرآیند تکوین مفهوم سبک زندگی، به ریشه‌های آغازین و اولین مفهوم بندی‌های ارائه‌شده از آن در کار کسانی چون «ماکس وبر»^۳، «گئورگ زیمل»^۴، «تورستین ویبلن»^۵ و دیگران در سال‌های آغازین قرن بیستم اشاره می‌شود (صفارهرندی، ۱۳۸۹: ۶۱).

تبیین مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی برای خانواده‌ها در نیروهای مسلح بر اساس تدابیر و فرمایشات فرماندهی معظم کل قوا آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به‌خصوص در ارتش جمهوری اسلامی ایران با تأکید و بهره‌جستن از بیانیه مهم و ارزشمند گام دوم انقلاب، به‌صورت

-
1. life style
 2. Chaney
 3. Max Weber
 4. Georg Zimmel
 5. Thorstein Veblen

کامل در جامعه امروزی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است؛ به‌ویژه آنکه در طی این سال‌ها، همواره سعی دشمنان در تحریف و نابودی سبک زندگی اسلامی - ایرانی بوده است.

«سبک زندگی ایرانی-اسلامی» یکی از مفاهیمی است که به‌صورت جدی توسط رهبر انقلاب اسلامی ایران مطرح گردیده و ترویج، اشاعه و تحقق آن بر اصول آموزه‌های دینی و اسلامی ناب محمدی (ص) به‌صورت جدی مطالبه شده است.

جنبه نوآوری این تحقیق از این جهت است که باعث شناسایی مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی خانواده کارکنان پایور آجا مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و تقویت، ارتقاء نقاط قوت سازمان، کاهش آسیب‌های اجتماعی کارکنان، جلوگیری از گسترش و ترویج سبک زندگی غربی در بین خانواده‌ها می‌گردد. در صورت عدم انجام این تحقیق سبک زندگی غربی که تلاشی گسترده برای ترویج و تثبیت سبک خاصی از زندگی که خاستگاه آن فرهنگ سکولار غربی است در بین خانواده کارکنان نیروهای مسلح ترویج خواهد یافت.

مجموعه نیروهای مسلح کشور و همچنین ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز بر اساس این سند ارزشمند بالادستی می‌بایستی با بازنگری و بازبینی در برنامه‌های آتی خود تمام توان خود را برای تحقق ابعاد دفاعی و نظامی احصاء شده این سند بکار بگیرند (ملکشاهی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۳۵-۱۶۰).

هدف تحقیق حاضر آن است که مؤلفه‌های فردی و اجتماعی مؤثر بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح مبتنی بر توصیه ششم بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را احصاء و تبیین نماید. سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی کدام هستند؟ و سؤالات فرعی آن عبارت‌اند از:

(۱) مؤلفه‌های فردی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح

مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی کدام هستند؟

(۲) مؤلفه‌های اجتماعی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور نیروهای مسلح

مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی کدام هستند؟

۲. مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

۲-۱. پیشینه تحقیق

اکبرزاده و همکاران در تحقیق خود با عنوان «جایگاه سبک زندگی اسلامی- ایرانی در فرایند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی (بر اساس بیانات مقام معظم رهبری)» (۱۳۹۸) بیان می‌دارند: جهت شکل‌دهی به سبک زندگی اسلامی ایرانی که در واقع نرم‌افزار شکل‌دهی به تمدن نوین اسلامی است؛ باید در حوزه «فکر و اندیشه» مؤلفه‌هایی مثل ایمان، علم و آگاهی، پرهیز از تقلید، توجه به نمادهای دینی و توجه به ارزش‌های فرهنگی و تاریخی مورد توجه قرار گیرند. در «حوزه خلیقات فردی» مؤلفه‌هایی مثل لباس و پوشش، خوراک و آشپزی، سفر و تفریح و الگوی مصرف باید اصلاح شوند. در «حوزه خانواده» مؤلفه‌هایی مثل سبک ازدواج، سبک روابط اجتماعی در درون خانواده و سبک تولیدمثل باید اصلاحات جدی را به خود ببیند. در «حوزه خلیقات اجتماعی» به مؤلفه‌هایی مثل انضباط اجتماعی و قانون مداری باید توجه کرد. در «حوزه کسب‌وکار» به دو عامل وجدان‌کاری و روحیه کار جمعی باید توجه جدی داشت.

هادی‌نژاد و بیداله‌خانی در تحقیقی با عنوان «مهندسی مجدد فرآیندهای مدیریت منابع انسانی نزاجا در راستای تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» (۱۳۹۸) به مهندسی مجدد فرآیندهای مدیریت منابع انسانی آجا در راستای تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی پرداختند.

ساوه‌درودی در تحقیقی «بیانیه گام دوم در دو حرکت (شناخت تهدیدات- مقابله با تهدیدات» (۱۴۰۰) به دنبال یافتن پاسخ این سؤال بود که «تهدیدات امنیتی نظام ج.ا.ایران در گام دوم انقلاب اسلامی کدام است و راه‌کار مقابله با آن چیست؟» وی با رویکرد متن‌محوری به تحلیل محتوای متن بیانیه گام دوم از منظر مقام معظم رهبری پرداخته و با احصای مهم‌ترین تهدیدات امنیتی نظام ج.ا.ایران، راه‌کار مقابله با تهدیدات امنیتی را نیز از درون متن شناسایی نمود. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد تهدیدات امنیتی نظام ج.ا.ایران با استخراج روندها و پیشران‌های تأثیرگذار در بروز تهدیدات امنیتی در دو حوزه داخلی و خارجی پیرامون هفت محور اشاره شده، در بیانیه قابل استخراج بوده و راهکار مقابله نیز با استناد به توصیه‌های رهبری در هر کدام از این هفت محور قرار دارد.

شعبانی و همکاران در تحقیقی با عنوان «واکاوی مفاهیمی سبک زندگی ایرانی- اسلامی در نیروهای مسلح در راستای بیانیه گام دوم انقلاب» (۱۳۹۸) بیان می‌دارند تغییر سریع سبک زندگی در جوامع امروزی حتی در سطح کشورهای مختلف غربی و پیشرفته را می‌توان در از بین رفتن انسجام هسته اصلی جامعه یعنی «خانواده» به‌خوبی مشاهده کرد. لذا به این امر مهم باید توجه کنیم

که در دنیای امروز که یک دهکده جهانی از بعد رسانه‌ها محسوب می‌شود و فضای مجازی به‌عنوان بستر قوی برای انتقال این تغییرات از جوامع غربی به کشور ایران می‌باشد، عدم توجه به این تغییرات و سهل‌انگاری در زمینه فرهنگ، فضای مجازی، سبک زندگی ایرانی-اسلامی و تعلل در حفظ این فرهنگ‌ها که میراث گذشتگان ایرانیان می‌باشد خطر فروپاشی خانواده‌ها را در جامعه تقویت می‌کند. سلامت خانواده‌های نیروهای مسلح که قسمتی از این جامعه می‌باشند، نقش مهمی در روحیه و توان رزمی و بازدارندگی نیروهای مسلح دارند. لذا با این نگرش می‌باید مسئولین امر در سطح نیروهای مسلح به‌منظور انسجام هر چه بیشتر خانواده‌ها در یگان‌های خود برنامه‌های فرهنگی پرمحتوایی را در نظر بگیرند تا با مصون ماندن خانواده‌ها از این حجم فرهنگی بتوانند هزینه‌های ناشی از تزلزل بنیان خانواده‌ها را بر روی مؤلفه‌های توان رزمی کاهش داده و اثر بازدارندگی نیروهای مسلح را در برابر خطرات و تهدیدات دشمن افزایش دهند.

نتایج تحقیق قرایی آشتیانی و همکاران با عنوان «مؤلفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی کارکنان نیروهای مسلح در سطح فردی» (۱۳۹۷) حاکی از آن است که مؤلفه‌های داشتن امید به آینده، پاک‌دامن بودن، رعایت امانت، داشتن سعه‌صدر، اهل صبر، استقامت و پایداری بودن، مشورت نمودن، رعایت نظم و انضباط، رعایت انصاف و عدالت، داشتن صداقت، داشتن حسن ظن، رعایت تواضع و فروتنی در رفتار، اهل تلاش، اهل قناعت، شجاع بودن، رعایت قانون، پرهیز از ربا، داشتن روحیه آزادمنشی، انتقادپذیر بودن و هوشمند بودن، کرامت و داشتن آمادگی جسمانی مهم‌ترین مؤلفه‌های فردی سبک زندگی کارکنان نیروهای مسلح می‌باشند.

۲-۲. مبانی نظری

۲-۲-۱. بیانیه گام دوم انقلاب

این بیانیه راهبردی، خطاب به ملت قهرمان ایران و بخصوص جوانان که به‌مثابه منشوری برای دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی بوده است و فصل نوینی برای زندگی جمهوری اسلامی را رقم خواهد زد. «گام دوم» انقلاب اسلامی را به آرمان بزرگش که همانا ایجاد تمدن نوین اسلامی و کسب آمادگی لازم برای طلوع خورشید ولایت عظمی است؛ نزدیک خواهد کرد (هاشمی؛ ۱۴۰۰: ۱-۲۰).

بیانیه تفصیلی رهبر انقلاب اسلامی به مناسبت چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب را می‌توان «منشور انقلاب اسلامی» در نقطه عطف چهل‌سالگی انقلاب ارزیابی کرد. ورود انقلاب اسلامی به دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی در راستای محورها، فرازا و فرمایشات

مقام معظم رهبری؛ عزم راسخ، تعمق و ژرف‌اندیشی به‌منظور نیل به تحقق اهداف والای بیانیه گام دوم انقلاب را می‌طلبد. باید توجه داشت مخاطب خاص بیانیه گام دوم انقلاب جوانان هستند و نیروهای مسلح یکی از نهادهای مهم امنیتی از سرمایه انسانی جوان زیادی برخوردار است. همچنین پیرو فرمایشات مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب: «تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های جبران‌ناپذیر اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است. مقابله با آن جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان‌ها است» (بیانات امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲). در شکل زیر هفت توصیه مقام معظم رهبری در گام دوم انقلاب مشاهده می‌شود.

شکل شماره ۱. هفت توصیه امام خامنه‌ای در بیانیه گام دوم انقلاب (منبع: <https://www.hut.ac.ir>)

مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از دانشجویان استان خراسان شمالی با تأکید بر اینکه یکی از ابعاد پیشرفت در مفهوم اسلامی سبک زندگی، «رفتار اجتماعی و شیوه زیستن» را در برمی‌گیرد، این دیدگاه را مطرح کردند:

«هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است، باید به سبک زندگی اهمیت دهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از

امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است» (بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۷/۲۱).

مبتنی بر سخنان و بیانات مقام معظم رهبری، بهبود و اصلاح شیوه زندگی از جدی‌ترین اقداماتی به شمار می‌رود که باید به مرحله اجرا درآید و توجه به سبک زندگی ایرانی - اسلامی می‌تواند الگویی ایده‌آل برای کارکنان نیروهای مسلح باشد تا از ورود آنان به چالش‌هایی که در طول زندگی پیش‌رو دارند، جلوگیری کند.

به‌طور کلی مؤلفه‌های سبک زندگی را در اندیشه رهبری می‌توان در پنج حوزه «فکر و اندیشه»، «خلفیات فردی»، «خانواده»، «خلفیات اجتماعی» و «کسب و کار» دسته‌بندی کرد که هر یک از این حوزه‌ها دارای مؤلفه‌هایی است که خطوط کلی زندگی یک مسلمان را ترسیم می‌کنند (امینی و حلال‌خور، ۱۳۹۴).

۲-۲-۲. مفهوم سبک زندگی

سبک زندگی^۱ نظام واره و سیستم خاص زندگی است که به یک فرد و خانواده با هویت خاص اختصاص دارد. سبک زندگی را می‌توان مجموعه‌ای کم‌وبیش جامع و منسجم از عملکردهای روزمره یک فرد دانست که نه فقط نیاز جاری او را برآورده سازد، بلکه روایت خاصی را که وی برای هویت شخصی خویش برمی‌گزیند، در برابر دیگران مجسم می‌سازد (شریفی، ۱۳۹۱).

سبک زندگی شامل نظام ارتباطی، نظام معیشتی، تفریحی و شیوه‌های گذاران اوقات فراغت، الگوی خرید و مصرف، توجه به مد، جلوهای عینی شأن و منزلت، استفاده از محصولات تکنولوژی، نحو استفاده از صنایع فرهنگی، نقاط تمرکز علاقه‌مندی در فرهنگ مانند دین، خانواده، میهن، هنر، ورزش و امثال آن می‌شود (مهدوی کنی، ۱۳۸۷).

سبک زندگی در ادبیات بومی، شیوه زندگی و چگونه زیستن است. در ادبیات دینی، بر سیره و سنت پیامبر (ص) و اهل‌بیت (ع) اطلاق می‌شود و از دیدگاه مقام معظم رهبری، سبک زندگی بخش حقیقی تمدن اسلامی است؛ به‌نحوی که «پیشرفت متوازن» در گرو تحقق آن است. «کرت آدلر» در تعریف سبک زندگی می‌نویسد:

«سبک زندگی شیوه‌ای است که فرد اهداف خود را به آن طریق دنبال می‌کند؛ یعنی راهی است برای رسیدن به اهداف» (عن‌دلیب، ۱۳۹۷).

۳-۲-۲. مفهوم سبک زندگی ایرانی-اسلامی

در این تحقیق «سبک زندگی ایرانی-اسلامی» مدنظر است. «اسلامی» در این عنوان قید توصیفی است که «جهت» سبک ایرانی را تعیین می‌کند؛ یعنی آن بخش از عادات و رسوم و رفتارهای برخاسته از فرهنگ ایرانی که با اصول و مبانی اسلامی سازگاری داشته باشد، مورد توجه خواهد بود. ترکیب سبک زندگی «اسلامی-ایرانی» هم می‌تواند توصیفی باشد و هم تجویزی. الگوی اسلامی-ایرانی از یک‌سو تجویز است و رو به سعادت و معنویت انسان دارد و از سوی دیگر با واقعیات زندگی انسان ایرانی و محیط او پیوند و تناسب دارد (مه‌دوی کنی، ۱۳۹۲).

۴-۲-۲. شاخص‌های فردی و اجتماعی سبک زندگی ایرانی-اسلامی

برخی از شاخص‌های فردی و اجتماعی سبک زندگی ایرانی-اسلامی حاصل از اسناد، مدارک معتبر و جمع‌بندی آن‌ها در جدول‌های زیر آورده شده است:

جدول شماره ۱. مؤلفه‌ها و شاخص‌های بعد فردی سبک زندگی ایرانی-اسلامی (آذرشب و میرمادی، ۱۳۹۳)

مؤلفه	شاخص‌ها
تقواگرایی و خدامحوری	صداقت در گفتار و رفتار/ رفع نیاز و همدردی از همسایگان/ دوری از غرور و برتری‌بینی خود/ انفاق از هر آنچه خداوند به شما روزی داده است/ شب‌زنده‌داری، مناجات سحر و آمرزش‌خواهی از خداوند/ صبر بر ترک گناهان و صبر بر انجام واجبات/ توازن و تعادل رسیدگی به خلق و هم‌عبادت خالق.
راست‌گویی و صداقت	بیان حقایق در زندگی مشترک/ مبارزه در مورد باورها/ تشخیص حقایق و باورها/ علاقه به گفتن حقایق/ علاقه به عدم موعظه و نصیحت دیگران/ عمل به آنچه که می‌گوید.
اهمیت دادن به سلامتی	داشتن تمرین و نرمش منظم در برنامه روزانه/ تنظیم حجم و نوع غذا متناسب با نوع فعالیت/ توجه به جذب کالری مورد نیاز/ تسلط بر استرس/ تلاش برای پیشگیری از بیماری‌ها به‌جای ذهنیت درمان محور/ اجتناب از اعتیاد به مواد مخدر، کافئین، نیکوتین و الکل/ تلاش برای جدی گرفتن عادت‌های مانند پیاده‌روی روزانه/ اهمیت به خواب کافی و حالت مناسب خوابیدن/ ارتباط صادقانه و صمیمانه در خانواده/ کنترل و مدیریت تعارض در زندگی مشترک/ توانایی گفتن نه در برنامه‌های نامناسب.
صبر و خویشتن‌داری	گذشت از اشتباهات همدیگر در زندگی/ یاد خدا در هنگام مشکلات و مصیبت‌ها در زندگی/ توجه به گفته‌های بی‌اساس دیگران در زندگی مشترک/ بردباری در برابر زخم‌زبان، تهمت و ناسازی افراد جاهل/ برخورد منطقی در موقع گم‌شدن و یا از بین رفتن اموال/ بی‌تابی هنگام از دست دادن عزیزان/ میزان خودکنترلی در برابر نیازهای فیزیولوژیکی.

خیال‌پردازی/ داشتن زمان تنهایی/ استفاده از موانع زندگی به نفع خود/ دنبال کردن تجربیات ساده/ استقبال از شکست/ ریسک‌پذیر بودن/ دنبال کردن علایق حقیقی/ علاقه جهت تغییر چیزهای اطراف.	هوشمندی و خلاقیت
--	------------------

جدول شماره ۲. مؤلفه‌ها و شاخص‌های بعد اجتماعی سبک زندگی ایرانی - اسلامی (پورکریمی، ۱۳۸۳)

مؤلفه	شاخص‌ها
تلاش و کوشش	تلاش و کوشش در حل مشکلات زندگی/ توجه و سعی در انجام تکالیف و وظایف خود/ تلاش در خودکفایی و حل مشکلات زندگی/ تمرکز روی اهداف زندگی/ دارا بودن افکار و انرژی مثبت/ توجه به جزئیات و موشکافی در زندگی/ توجه به حال مشکل به جای تسلیم شدن/ پذیرش مسئولیت کامل در شرایط گرفتار شدن در عادات ناسالم/ باور داشتن به توانایی انجام امورات زندگی.
اعتدال و میانه‌روی	توجه به حق و دوری از باطل/ به هنگام بودن و مقتضای حال و تناسب عمل کردن/ عدم توجه به حب و بغض و امیال شخصی/ همسویی با قواعد، اصول عام و جهان‌شمول اخلاقی/ اعتدال و میانه‌روی در امور اقتصادی به جای افراط و تفریط/ خودداری از یک‌جانبه‌گرایی/ آسان‌گیری در امورات زندگی/ تعادل در غریز جنسی/ تعادل در دوستی و معاشرت/ تعادل در مال‌اندوزی و دنیاطلبی/ اعتدال در گفتار/ میانه‌روی در خوراک/ میانه‌روی در بخشش.
پایبندی به خانواده	پایبند بودن به وعده‌ها/ میزان جدی گرفتن خواسته‌های اعضای خانواده/ توجه به درونی کردن ارزش‌ها برای رسیدن به همدلی/ توجه به پیروی فرزندان از والدین/ توجه و اهمیت به مشورت در خانواده/ توجه به تأمین نیازهای مادی، عاطفی و معنوی اعضای خانواده/ تلاش زوجین در تحکیم خانواده و زندگی سالم/ صمیمیت، وفاداری و تعهد به همسر در زندگی مشترک.
صله‌رحم	توجه به دیدوبازدید/ توجه به سر زدن به کسانی که دوستان دارند/ توجه به مهمان و مهمان‌داری/ میزان استقبال از آمدن مهمان سرزده/ توجه به پذیرایی از مهمان در حد توان و غذا خوردن همراه مهمان/ آگاهی دادن به اعضای خانواده در مورد آثار صله‌رحم/ اهمیت دادن والدین به صله‌رحم و ارتباط با خویشاوندان/ دعوت کردن از مهمان در مناسبت‌های مختلف
رعایت حقوق دیگران	سعی و تلاش در اصلاح رفتار اعضای خانواده در رعایت حقوق عمومی/ توجه به ارتقای فرهنگ رعایت حقوق فردی/ مشارکت شهروندی در بهداشت و حفظ محیط‌زیست/ توجه به حق تساوی بدون در نظر گرفتن رنگ، نژاد و زبان/ اهمیت به برابری زن و مرد تحت حمایت قانون/ توجه به حقوق زن بر اساس موازین اسلامی/ آزادی در انتخاب شغل و همسر در بین اعضای خانواده/ نگرانی و دل‌مشغولی رفاه و آسایش دیگران

۵-۲-۲. رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری و فرماندهی معظم کل قوا

گزیده‌ای از رهنمودها و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به شرح زیر است:

جدول شماره ۳. رهنمودها و تدابیر امام خامنه‌ای^{مدظله‌العالی}

زمان	تدابیر
۹۷/۱۱/۲۲	«سخن لازم در این باره بسیار است. آن را به فرصتی دیگر وا می‌گذارم و به همین جمله اکتفا می‌کنم که تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان‌ها است.»
۹۳/۴/۱۶	«اسلام، مظهر اعتدال است. این «أَشْدَاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ» اعتدال است؛ «قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ» اعتدال است؛ امر به معروف و نهی باعتدال است - اعتدال این‌ها است دیگر - معنای اعتدال این نیست که ما از کارهای احساس وظیفه‌ای که فرد مؤمن، جریان مؤمن، مجموعه‌ی مؤمن انجام می‌دهد، جلوگیری کنیم.»
۹۳/۱/۱۸	«ما از علم ترویج می‌کنیم، از صنعت ترویج می‌کنیم، از اختراع و نوآوری ترویج می‌کنیم، هر مبتکری و هر ابتکاری را با احترام تمام بر روی چشم می‌نشانیم - این به جای خود محفوظ - اما همان‌طور که گفتیم، اصل قضیه جای دیگر است؛ اصل قضیه، درست کردن سبک زندگی است، رفتار اجتماعی است، اخلاق عمومی است، فرهنگ زندگی است. باید در این بخش، ما پیش برویم؛ باید تلاش کنیم. تمدن نوین اسلامی که ما مدعی‌اش هستیم و دنبالش هستیم و انقلاب اسلامی می‌خواهد آن را به وجود بیاورد، بدون این بخش تحقق پیدا نخواهد کرد. اگر آن تمدن به وجود آمد، آن وقت ملت ایران در اوج عزت است؛ ثروت هم دنبالش هست، رفاه هم دنبالش هست، امنیت هم دنبالش هست، عزت بین‌المللی هم دنبالش هست؛ همه‌چیز با او خواهد بود، همراه با معنویت.»
۹۱/۷/۲۱	«هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است، باید به سبک زندگی اهمیت دهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است. و یکی از ابعاد پیشرفت در مفهوم اسلامی سبک زندگی، رفتار اجتماعی و شیوه زیستن را دربر می‌گیرد.»
۹۱/۷/۲۱	«اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد؛ که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله‌ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله‌ی خط، مسئله‌ی زبان، مسئله‌ی کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسان‌های که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه؛ این‌ها آن بخش‌های اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است.»
۸۶/۱/۱	«یکی از زیباترین رسم‌های موجود در عید نوروز، رسم دیدوبازدید و صله‌ی ارحام و مستحکم کردن روابط و پیوندهای عاطفی میان افراد جامعه است.»

۷۶/۲/۱۳	<p>«ارتقاء سلامت روانی جامعه با ترویج سبک زندگی اسلامی-ایرانی، تحکیم بنیان خانواده، رفع موانع تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی، ترویج آموزش‌های اخلاقی و معنوی و ارتقاء شاخص‌های سلامت روانی».</p>
۷۶/۵/۲۹	<p>«امروز حرف اصلی من به شما عزیزان و همه‌ی ملت ایران این است که به هیچ فردی، به هیچ ملتی و به هیچ جمعیتی، از خزانه‌ی غیب الهی هیچ‌چیز نمی‌دهند، مگر با تلاش و کوشش. ملت‌های تنبل و بی‌حال، از افتخارات ملی نصیبی نخواهند برد. مجموعه‌های بی‌همت و بیکاره، به خدمات و به شایستگی‌های بزرگ دست نخواهند یافت. افرادی که نخواهند تلاش کنند و زحمت بکشند، در بازار معنویت و در سودای عشق و ایمان و تقوا و فضایل معنوی، چیزی گیرشان نخواهد آمد: «لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى». هم در دنیای مادی این‌طور است؛ یعنی ملت‌هایی که کار کنند، فکر کنند، ابتکار کنند، سختی‌ها را تحمل کنند، به امکانات مادی و رفاه و پیشرفت خواهند رسید، و هم در میدان معنویات این‌گونه است: ملت‌هایی که تلاش کنند، مجاهدت کنند، ایثار کنند و از کار و فداکاری ترسند، خدای متعال به آن‌ها همه‌چیز خواهد داد».</p>
۷۶/۷/۳۰	<p>«امروز یکی از بزرگ‌ترین بلاهایی که گریبان کشورهای غربی را به شدت گرفته و آن‌ها را به وضعیت نامطلوب شدیدی دچار کرده، مسئله‌ی خانواده است. لذا هر مردی که شعار خانواده بدهد، از نظر غربی‌ها و بخصوص از نظر زنان در غرب، یک فرد مطلوب و یک مرد محبوب است. چرا؟ چون از تزلزل بنیاد خانواده رنج می‌برند؛ به خاطر اینکه متأسفانه غرب، خانواده؛ یعنی کانونی را که برای مرد و زن و بخصوص برای زن محیط امن و آرامش است، از دست داده است. بسیاری از خانواده‌ها متلاشی شده‌اند. بسیاری از زنان تا آخر عمر تنها زندگی می‌کنند. بسیاری از مردان، زن مورد علاقه و مورد نظر خود را نمی‌یابند و بسیاری از ازدواج‌ها در اولین سال‌های پیدایش از بین می‌رود».</p>
۷۶/۷/۳۰	<p>«شما ببینید این آیه‌ی شریفه در مورد زن و مرد عمدتاً در داخل خانواده چه می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا»: یعنی از جمله‌ی نشانه‌های قدرت الهی یکی این است که برای شما انسان‌ها، از نوع خودتان و از جنس خودتان همسرانی قرارداد؛ برای شما مردان، زنان را و برای شما زنان، مردان را، از خودتان هستند؛ «من انفسکم»، جنس جداگانه‌ای نیستند، در دو رتبه‌ی جداگانه نیستند؛ همه یک حقیقت‌اند، یک جوهر و یک ذات‌اند. البته در بعضی از خصوصیات، باهم تفاوت‌هایی دارند؛ چون وظایفشان دوتا است. بعد می‌فرماید: «لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا». یعنی زوجیت و دوجنسی در طبیعت بشر، برای هدف بزرگی است. آن هدف، عبارت است از سکون و آرامش، تا شما در کنار جنس مخالف خودتان در درون خانواده مرد در کنار زن، زن در کنار مرد آرامش پیدا کنید. برای مرد هم آمدن به داخل خانه، یافتن محیط امن خانه، زن مهربان و دوستدار و امین در کنار او، وسیله‌ی آرامش است؛ برای زن هم داشتن مرد و تکیه‌گاهی که به او عشق بورزد و برای او مانند حصن مستحکم باشد چون مرد جسماً قوی‌تر از زن است یک خوشبختی است؛ مایه‌ی آرامش و سعادت است. خانواده این را برای هر دو تأمین می‌کند. مرد برای پیدا کردن آرامش، به زن در محیط</p>

	خانواده احتیاج دارد؛ زن هم برای یافتن آرامش، به مرد در محیط خانواده نیازمند است «لتسکنوا الی‌ها» هر دو برای سکون و آرامش، به هم احتیاج دارند».
۷۲/۱۲/۱۳	«تقوا در زندگی انسان، فواید زیادی دارد. از جمله‌ی این فواید، یکی این است که انسان با تقوا می‌تواند خود را در لغزشگاه‌ها و دست‌اندازهای زندگی حفظ کند؛ ولی انسان بی‌تقوا، نمی‌تواند. اگر انسان بتواند روح تقوا را، که عبارت است از مراقبت دائم نسبت به خود و توجه همیشگی در اعمال و حتی افکار خود و فعل و ترکی که به انسان منتسب می‌شود، در خود به وجود آورد، نتیجه‌اش این می‌شود که در امتحانات الهی، سالم می‌ماند. چون که معنای تقوا عبارت است از توجه و پاییدن خود؛ مراقبت کردن از خود و تن به غفلت ندادن».
۷۲/۱۲/۱۳	«تقوای الله» یعنی این. بحث ترسیدن از خدا نیست؛ که بعضی تقوا را به «خدا ترسی» معنا می‌کنند. «خشیه الله» و «خوف الله» هم ارزش دیگری است. اما این، تقواست. تقوا، یعنی مواظب باشید هر عملی که از شما سر می‌زند، منطبق بر مصلحتی باشد که خدای متعال برای شما در نظر گرفته است. تقوا چیزی نیست که کسی بتواند یک لحظه آن را رها کند. اگر رها کردیم، جاده لغزنده است، دره عمیق است؛ خواهیم لغزید و سقوط خواهیم کرد، تا باز جایی دستمان به مستمسکی، سنگی، درختی و بوته‌ای گیر کند، و بتوانیم خودمان را بالا بکشیم».
۷۰/۸/۸	«خودتان را از لحاظ انواع آموزش‌ها و از لحاظ جسمی، روحی و استحکام بنیه‌ی ایمان بسازید».
۶۵/۱۰/۱۹	«تقوا عبارت است از اینکه انسان هوشیارانه از خود محافظت کند و مانع شود از اینکه هوی‌ها و هوس‌ها و جهالت‌ها و لغزش‌ها او را از راه صحیح الهی و انسانی دور کند و تزکیه عبارت است از اینکه انسان خود را از آلاینده‌ها و فسادها و گرفتاری‌های روحی و قلبی پاک کند، خود را پاکیزه از دنائت‌ها و رذالت‌ها و پستی‌ها بکند. اگر تقوا و تزکیه در کسی پیدا شد، او در حقیقت آزاد است و او می‌تواند بر قدرت‌های بزرگ عالم هم پیروز بشود و اگر در ملتی تقوا و تزکیه پیدا شد، ولو، به همان اندازه می‌تواند بر قدرت‌های تهدیدکننده‌ی آزادی او غلبه کند».

۶-۲-۲. مفهوم سبک زندگی در نیروهای مسلح

عوامل مؤثر در سبک زندگی اسلامی دو مؤلفه «باورهای اسلامی» و «ارزش‌های اسلامی» است.

سبک زندگی در نیروهای مسلح ارزشی مبتنی بر «جهان‌بینی الهی» و مبتنی بر سه اصل است:

الف. اعتقاد به خدای یگانه؛

ب. اعتقاد به معاد و زندگی ابدی برای هر فردی از انسان در عالم آخرت؛

پ. اعتقاد به بعثت پیامبران توسط خدا برای هدایت بشر به سوی کمال نهایی؛ سعادت دنیا و

آخرت (مصباح یزدی، ۱۳۸۴).

تفسیر جهان‌بینی الهی از زندگی در نیروهای مسلح ارزشی مبتنی بر سرشاخه‌ها و سرفصل‌های

متعددی است که عمده‌ی آن‌ها به شرح ذیل است (ولی‌زاده، ۱۳۹۱):

- (۱) زندگی دنیوی، ابزاری برای نیل به زندگی اخروی؛
- (۲) یاد خدا عامل خوشی و سعادت زندگی؛
- (۳) بازیچه و بی‌ارزش بودن زندگی مادی دنیوی؛
- (۴) متأثر بودن خوشی و ناخوشی «زندگی» از عوامل غیرمادی؛
- (۵) پرهیز از دل‌بستگی و توجه افراطی به زندگی دنیوی؛
- (۶) بهره‌گیری بیش‌ازحد کفاف، عامل تباهی زندگی؛
- (۷) هر زیستنی، زندگی نیست؛
- (۸) رفاه‌زدگی خط قرمز زندگی؛
- (۹) مذمت دل‌بستگی و فریفته شدن به زینت‌ها و جاذبه‌های مادی زندگی؛
- (۱۰) دوری از صاحبان نگاه ناصواب به زندگی.

۳-۲. نظریه‌های سبک زندگی

مسئله سبک زندگی از موضوعات نوظهور در مطالعات اجتماعی است. ظاهراً نخستین بار «آلفرد آدلر»^۱ (۱۹۲۹) اصطلاح «سبک زندگی» را برای اشاره به شخصیت اصلی فرد که در دوران کودکی شکل گرفته و در بزرگسالی نیز واکنش‌ها و رفتار او را کنترل می‌کند، به کار برده است. پس از او با ورود این مفهوم به ادبیات جامعه‌شناسی، در آغاز این مفهوم به‌عنوان معرف موقعیت و پایگاه اجتماعی افراد تلقی شد.

پس از جنگ جهانی دوم و در آغاز دهه ۱۹۵۰ میلادی، بعد از دگرگونی‌های وسیع در وضعیت تجاری کشورهای اروپایی، افزایش صادرات آن‌ها و در پی آن بهبود وضعیت رفاهی مردم، تغییر در میزان تقاضای خرید بین‌المللی و مصرف داخلی توجه به مسئله سبک زندگی ابعاد دیگری یافت؛ تا جایی که در جوامع غربی «چگونه مصرف‌کننده بودن» از «چه جایگاهی داشتن» مهم‌تر شد (باینگانی و همکاران، ۱۳۹۲).

نشانه‌های گسترش سبک زندگی حاصل از جامعه مصرفی را جامعه‌شناسانی چون «وبلن»، «وبر» و «زیمل» در اوایل قرن بیستم به تصویر کشیدند. وبلن و زیمل سبک زندگی طبقه متوسط کلان‌شهر را تصویر کردند. سبکی که در آن مصرف لباس، زیورآلات و انواع کالاهای لوکس نقشی محوری داشت (نیازی و نصرآبادی، ۱۳۹۲).

در زیر به نظریه‌های متفکران سبک زندگی و همچنین نظریه بوردیو و دیگران پیرامون مسئله شیوه زیستن و سبک زندگی اشاره می‌شود:

۱) نظریه تورستین وبلن

از دیدگاه «تورستین وبلن» ثروت مهم‌ترین عامل کسب منزلت است که باید نمود خارجی داشته باشد و بهترین نمود آن «مصرف تظاهری و نمایشی» است (نیازی و نصرآبادی، ۱۳۹۲: ۱۸۶). به نظر وی، داشتن ثروت اگرچه منبع منزلت بوده است؛ لیکن نشان دادن این ثروت افتخارآمیز است. وبلن اعتقاد داشت طبقات مرفه بدین‌وسیله به اقتدار هنجاری دست می‌یابند و خود را به الگوی جامعه تبدیل می‌کنند. دو پدیده دیگر که وبلن آن‌ها را به کمک نظریه خود تبیین می‌کند عبارت‌اند از:

اول) «تجمل‌گرایی زنان»،

دوم) «برخی فعالیت‌های ثروتمندان».

وبلن تنها جامعه‌شناس کلاسیکی است که به تحلیل پدیده مصرف پرداخته و به همین دلیل در مباحث مربوط به «مصرف و سبک زندگی» از جایگاه خاصی دارا می‌باشد. وبلن درجایی سبک زندگی فرد را الگوی رفتار جمعی می‌داند؛ این رفتارها از جنس رسوم، عادات اجتماعی و روش‌های فکری هستند. او در جای دیگر سبک زندگی فرد را «تجلی رفتاری مکانیسم روحی، عادات فکری و معرفت انسان» قلمداد می‌کند (رستمی و اردشیرزاده، ۱۳۹۲: ۳۱-۹)

۲) نظریه جورج زیمل

«زیمل» سبک زندگی را تجسم تلاش انسان برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن به دیگران می‌داند. به عبارتی، انسان برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر)، شکل (صورت)‌های رفتاری را برمی‌گزیند. زیمل توان چنین‌گزینشی را سلیقه می‌داند و این اشکال به هم مرتبط را سبک زندگی می‌نامد. او درجایی معتقد است سبک زندگی، «عینیت‌بخشی به ذهنیات در قالب اشکال شناخته‌شده اجتماعی است؛ نوعی بیان فردیت برتر و یکتایی در قالبی است که دیگری این یکتایی را درک کند» (فتحی و مختارپور، ۱۳۹۳: ۱۱۸-۱۰۱).

تعریف زیمل از سبک زندگی عبارت است از: «سبک زندگی کل به‌هم‌پیوسته صورت‌هایی است که افراد یک جامعه مطابق انگیزه‌های درونی و سلايق خودشان و به‌واسطه تلاشی که برای

ایجاد توازن میان شخصیت ذهنی و زیست محیط عینی و انسانی‌شان به انجام می‌رسانند برای زندگی خود برمی‌گزینند» (رستمی و اردشیرزاده، ۱۳۹۲: ۳۱-۹).

۳) نظریه ماکس وبر

در میان جامعه‌شناسان کلاسیک، «ماکس وبر» تنها کسی است که بدون هیچ‌گونه اندیشه مبسوطی درباره مصرف و نقش آن در دنیای مدرن از مفهوم سبک زندگی استفاده کرده است. وبر برای بررسی قشربندی اجتماعی سه مفهوم «طبقه»، «گروه منزلت» و «حزب» را معرفی می‌کند. وبر و دنباله‌روان اندیشه وی به مباحثاتی درباره منزلت دامن زده‌اند.

مفهوم سبک زندگی حاصل بسط تأملات وبر درباره گروه‌های منزلت است. ماکس وبر واژه سبک‌های زندگی را برای اشاره به شیوه‌های رفتار، لباس پوشیدن، سخن گفتن، اندیشیدن و نگرش‌هایی که مشخص‌کننده گروه‌های منزلتی متفاوت بودند و در ضمن الگویی برای کسانی که می‌خواستند جزئی از این گروه‌های منزلتی متفاوت باشند، به کار گرفته است. دستاورد دیگر وبر، تأکید نهادن بر کارکرد سبک‌های زندگی در جهت انسجام بخشیدن به گروه‌های اجتماعی است.

در نظر وبر، افرادی که سبک زندگی مشابهی دارند نوعی «انسجام گروهی» را که ناشی از شباهت در رفتار و الگوی مصرف است تجربه می‌کنند. این انسجام گروهی می‌تواند به سرمایه اجتماعی نیز تبدیل شود. وجه دیگر انسجام اجتماعی ناشی از سبک زندگی مشابه، ناظر بر تبدیل شدن سبک‌های زندگی به خرده‌فرهنگ است. به عقیده «آسنباخر»^۱، وبر سبک زندگی را چنان به کار می‌برد که گویی از خرده‌فرهنگ سخن می‌گوید (رستمی و اردشیرزاده، ۱۳۹۲: ۱۵).

۴) نظریه دوگلاس و ایشرود

«دوگلاس»^۲ و «ایشرود»^۳ (۱۹۹۶) متجلی کردن و ثبات بخشیدن به مقولات فرهنگ را محرک مصرف می‌دانند. از دیدگاه آنها، کالاها وجه نمادین دارند و به همین دلیل قادر هستند به‌عنوان ابزار مبادله و ارتباط به کار گرفته شوند. پس، مصرف کالاها برای حفظ ارتباط و انسجام، جلب حمایت دیگران و ابراز مهربانی‌کردن لازم هستند (آجیلی و بیگی، ۱۳۹۲).

بنابراین، مصرف «فعالیت مناسکی» است و همه کارکردهایی که بر فعالیت مناسکی مترتب است در خصوص مصرف نیز قابل ذکر است؛ بنابراین بر اساس نظریه دوگلاس و ایشرود، کالا و

زبان کارکرد یکسانی دارند که همان ارتباط و معنا دادن است (رستمی و اردشیرزاده، ۱۳۹۲: ۹ - ۳۱).

۵) نظریه پیر بوردیو

«بوردیو»^۱ سبک زندگی را فعالیت‌های نظام‌مندی می‌داند که از ذوق و سلیقه فرد ناشی می‌شوند و بیشتر جنبه عینی و خارجی دارند. از نظر بوردیو، سبک زندگی به صورت نمادین به فرد هویت می‌بخشد و میان اقشار مختلف اجتماعی تمایز ایجاد می‌کند. به عبارتی ارزش‌های این فعالیت‌ها از موقعیت‌های آن در نظام تضادها و ارتباط‌ها اخذ می‌شود.

در موقعیتی دیگر، بوردیو «سبک زندگی را دارایی‌هایی می‌داند که به وسیله آن، اشغال‌کنندگان موقعیت‌های مختلف، خود را با قصد تمایز یا بدون قصد آن از دیگران متمایز می‌کنند» (رستمی و اردشیرزاده، ۱۳۹۲: ۳۱-۹).

۶) نظریه گیدنز

«گیدنز»^۲ معتقد است که سبک زندگی را می‌توان به مجموعه‌ای کم‌وبیش جامع از عملکردها تعبیر کرد که فرد آن‌ها را به کار می‌گیرد؛ زیرا نه فقط نیازهای جاری او را برمی‌آورند، بلکه روایت خاصی را هم که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است، در برابر دیگران مجسم می‌سازند (گیدنز، ۱۳۸۵).

سبک زندگی روش الگومند مصرف، درک و ارزش‌گذاری محصولات فرهنگ مادی است که استقرار معیارهای هویتی را در چارچوب زمان و مکان ممکن می‌سازد (مجدی و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۶۱-۱۳۱).

گیدنز معتقد است که انسان تحت فشار ساختار اجتماعی سبک زندگی را بیشتر تقلید می‌کند. به نظر او در دنیای متجدد کنونی، همه ما نه فقط از سبک‌های زندگی پیروی می‌کنیم، بلکه به تعبیر دیگر ناچار به این پیروی هستیم. در حقیقت ما انتخاب دیگری به جز گزینش نداریم. گیدنز در این خصوص از مفاهیم زیر استفاده می‌کند:

الف. «بازاندیشی»،

ب. «تغییر در ذائقه»،

پ. «سبک‌های زندگی» (خواجه نوری و دیگران، ۱۳۹۰: ۴۷-۲۱).

1. Pierre Bourdieu

2. Gidens

۷) نظریه دیوید چانی^۱

«چانی»^۲ معتقد است سبک‌های زندگی دارای دو سطح فردی و اجتماعی هستند. از یک سو سبک زندگی، سبکی گروهی و اجتماعی است که نه تنها توسط موقعیت‌های اجتماعی ثابتی همچون طبقه، جنس، سن و یا فعالیت‌هایی همچون مشاغل مشخص می‌شوند، بلکه به وسیله رفتارهای مصرفی مشترک (همچون ذائقه‌های مشترک)، الگوهای مشترک فعالیت اوقات فراغت (برای مثال علاقه به ورزش)، نگرش‌های مشترک به موضوعات کلیدی (همچون نگرش‌های مشابه به مسائل جنسی، محیطی و...) نیز مشخص می‌شوند.

دیوید چانی سبک‌های زندگی را مشخصه‌هایی از دنیای مدرن می‌داند و معتقد است افرادی که در جوامع مدرن زندگی می‌کنند از مفهوم سبک زندگی جهت توصیف اعمال خود و سایرین استفاده می‌کنند؛ سبک‌های زندگی الگوهایی از کنش هستند که افراد را از یکدیگر متمایز می‌کنند. بنابراین چانی به کارکرد هویت‌بخشی سبک زندگی نیز اشاره می‌کند (چانی، ۱۹۹۶: ۴).

۸) نظریه آلفرد آدلر

روانشناس آلمانی آلفرد آدلر^۳ در مورد سبک زندگی تعابیر متعددی دارد که بر محققان علوم اجتماعی پس از خود تأثیر زیادی گذاشته است. او اعتقاد دارد سبک زندگی یک کلیت بی‌همتا و فردی زندگی است که همه فرآیندهای عمومی زندگی ذیل آن قرار دارند. سبک زندگی نیز طرح و دریافتی اجمالی از جهان، فرایند در حال گذار و راه است؛ راه یکتا و فردی زندگی و دستیابی به هدف؛ خلاقیتی است حاصل از کنار آمدن با محیط و محدودیت‌های آن. سبک زندگی رفتار و منش نیست؛ بلکه امری است که همه رفتارها و تجربیات انسانی را به طور واحد هدایت می‌کند و خود به واسطه خوی‌ها و منش فردی شکل می‌گیرد (وولمن^۴، ۱۹۸۱).

بعد از آدلر، سبک زندگی توسط پیروان او گسترش یافت. آنان سبک زندگی، شکل‌گیری آن در دوران کودکی، نگرش‌های اصلی سبک زندگی، وظایف اصلی زندگی و تعامل آن‌ها با یکدیگر را به تفصیل بحث کرده و آن را در قالب درخت سبک زندگی نشان داده، مفاهیم ارزشی و انسان‌شناختی و فلسفی را مطرح کرده و تمام زندگی را به صورت یکپارچه به تصویر کشیدند (کاوایانی، ۱۳۹۰: ۴۱-۲۷).

1. Chaney
2. Chaney
3. Alfred Adler
4. Wolman

آدلر و همکارانش سبک زندگی هر فرد را از شکل‌گیری تا پیامدها و آثارش به یک درخت تشبیه کرده‌اند که ریشه‌های این درخت همان ریشه‌های سبک زندگی است و شکل‌گیری آن را بیان می‌کند. ساقه این درخت درباره اعتقادات و نگرش‌های کلی افراد (شامل اعتقادات، عواطف و حتی آمادگی رفتاری و غیره) است. شاخه‌های این درخت، وظایف زندگی هستند. در حقیقت سبک زندگی واقعی همان شاخه‌ها و سرشاخه‌هاست (کجیاف و دیگران، ۱۳۹۰: ۶۱-۷۴).

۹) نظریه میشل سوبل

سوبل^۱ معتقد است که الگوی مصرف، قابلیت بیشترین رویت‌پذیری و بهترین شاخص سبک زندگی است. به اعتقاد وی سبک زندگی - فرهنگی یا مادی - پیامدهای گسترده‌ای برای زندگی فردی و اجتماعی دارد. سبک زندگی ممکن است عامل بهره‌برداری بهتر از انرژی یا از هم پاشیدن خانواده، تولید الگوهای مهاجرت، میزان جرم و جنایت، بهداشت و توزیع رفتارهای بهداشتی باشد (سوبل، ۱۹۸۱).

وی دهه ۷۰ میلادی را به‌عنوان شروعی برای نظریه‌پردازی سبک زندگی می‌داند و آن را مجموعه‌ای از رفتارهای قابل مشاهده و بیانگر آن در میان افراد تعریف می‌کند. همچنین از آنجایی که او سبک زندگی را مجموعه رفتارها می‌داند؛ سنجش رفتار و یافتن شاخص برای آن‌ها تنها با تبیین الگوهای مصرف ممکن است (محمدی و بابک‌آبادی، ۱۳۸۹: ۹۷-۱۳۸).

۴-۲. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مرور ادبیات، مبانی نظری پژوهش و با تحلیل محتوای بیانات مقام معظم رهبری به همراه مطالعه گسترده ادبیات موضوع و تحقیقات پیشین، مؤلفه‌های اصلی و فرعی پژوهش استخراج گردید. سپس مجموعه عوامل گردآوری شده به‌صورت پرسشنامه در اختیار خبرگان و متخصصان این امر قرار گرفت.

پس از غربالگری توسط خبرگان، مجموعاً ۱۰ مؤلفه در ابعاد فردی و اجتماعی که شامل ۵ مؤلفه با ۳۹ شاخص در بعد فردی (مؤلفه صبر و خویشتن‌داری با ۷ شاخص - مؤلفه صداقت و راست‌گویی با ۶ شاخص - مؤلفه هوشمندی و خلاقیت با ۸ شاخص - مؤلفه اهمیت دادن به سلامتی با ۱۱ شاخص - مؤلفه تقواگرایی و خدامحوری با ۷ شاخص) و ۵ مؤلفه با ۴۶ شاخص در بعد اجتماعی (مؤلفه اعتدال و میانه‌روی با ۱۳ شاخص - مؤلفه صلح‌رحم با ۸ شاخص - مؤلفه

تلاش و کوشش با ۹ شاخص - مؤلفه پابندی به خانواده با ۸ شاخص - مؤلفه رعایت حقوق عمومی با ۸ شاخص) تأیید گردید. در نمودار (۱) مؤلفه‌های فرعی مرتبط با مؤلفه‌های فردی و اجتماعی نشان داده شده است.

نمودار شماره ۱. مؤلفه‌های فردی و اجتماعی سبک زندگی ایرانی - اسلامی

۳. روش‌شناسی تحقیق

با توجه به اینکه پژوهش حاضر در پی درک و شناسایی مؤلفه‌های فردی و اجتماعی سبک زندگی ایرانی - اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است و می‌خواهد به دانش‌افزایی ناشی از تأثیر آن‌ها از منظر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بپردازد، بنابراین از حیث هدف یک تحقیق کاربردی و از نظر روش انجام آن با ویژگی‌های روش توصیفی (زمینه‌ای - موردی) با رویکرد تحلیل آمیخته داده‌ها (کیفی - کمی) انطباق دارد.

روش جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق به صورت کتابخانه‌ای (بیانات مقام معظم رهبری، اسناد و مدارک معتبر) و میدانی (پرسش‌نامه محقق ساخته) می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل کیفی داده‌ها، اقدام به طبقه‌بندی اطلاعات (پالایش، تلخیص و نمایش) و پردازش آن‌ها نموده، تا با توجه به اهداف اجرایی نیز به قضاوت و داوری درباره اهداف تحقیق پرداخته شود.

در ادامه برای تجزیه و تحلیل کیفی داده‌ها با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از پرسش‌نامه، در راستای سؤالات مرتبط با متغیرهای تحقیق (با استفاده از آمار توصیفی شمایی کلی از اعضای نمونه و پاسخ‌های آنان بیان گردید و سپس با استفاده از آزمون‌های آمار استنباطی تعمیم اطلاعات به جامعه آماری) مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جامعه آماری در این تحقیق شامل صاحب‌نظران و کارشناسان آشنا به حوزه سبک زندگی ایرانی-اسلامی، کارمندان، درجه‌داران پایور، افسران جزء، افسران ارشد با حداقل ۱۵ سال خدمت، متأهل، ساکن در کوی‌های سازمانی و خانواده کارکنان آجا مستقر در شهر تهران بوده است که از طریق فرمول کوکران در جامعه محدود، حجم نمونه به تعداد ۲۱۴ نفر برآورد شد که به شرح زیر ارائه می‌گردد:

$$n = \frac{\frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = \frac{\frac{1.96^2 \cdot 0.25}{0.05^2}}{1 + \frac{1}{480} \left(\frac{1.96^2 \cdot 0.25}{0.05^2} - 1 \right)} = 214$$

جدول شماره ۴. توزیع فراوانی جامعه نمونه در طبقات مختلف

طبقه طبقات	کارمندان	درجه‌داران	افسران جزء	افسران ارشد	خانواده کارکنان	جمع کل
جامعه آماری	۱۲	۵	۱۶۰	۲۵۳	۵۰	۴۸۰
نمونه آماری	۶	۲	۷۱	۳	۲۲	۲۱۴

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این مرحله مهم‌ترین شاخص‌های مرتبط با مؤلفه‌های فردی و اجتماعی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با استفاده از نظر خبرگان و متخصصان این امر از طریق تحلیل محتوا احصاء شده و مورد پالایش قرار گرفت و تحت ابزار پرسشنامه از جامعه نمونه نظرسنجی گردید.

میانگین مؤلفه‌های اندازه‌گیری شده با عدد ثابت ۳ مقایسه گردید که میانگین بزرگ‌تر از ۳ نشان‌دهنده این است که مؤلفه‌های شناسایی مورد نظر می‌توانند به‌عنوان مؤلفه‌های فردی و اجتماعی مؤثر بر سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی باشند.

تحلیل و استنباط داده‌های تحقیق از طریق آزمون t (t-test) و آزمون کای دو (خی ۲) و همچنین پایایی پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار SPSS-24 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است که به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جدول شماره ۵. آمارهای توصیفی جهت بررسی مؤلفه‌های فردی (فرضیه اول)

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	حجم نمونه	مؤلفه‌های فردی
۰.۴۱۵۸۲	۳.۷۷۱۸	۴.۸۳	۲.۸۳	۲۱۴	راست‌گویی و صداقت
۰.۳۹۳۹۲	۳.۶۰۱۵	۴.۷۱	۲.۱۴	۲۱۴	صبر و خویشنداری
۰.۳۷۳۰۹	۳.۳۴۸۷	۴.۵۰	۲.۳۸	۲۱۴	هوشمندی و خلاقیت
۰.۳۷۴۱۲	۳.۷۳۵۳	۵.۰۰	۱.۹۱	۲۱۴	اهمیت دادن به سلامتی
۰.۴۵۱۸۹	۳.۶۲۸۲	۴.۷۱	۱.۸۶	۲۱۴	تقوا گرایی و خدامحوری

جدول شماره ۶. آزمون t (t-test) جهت بررسی مؤلفه‌های فردی (فرضیه اول)

مؤلفه‌های فردی	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت از میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ اختلاف	
					حد بالا	حد پایین
راست‌گویی و صداقت	۲۷.۱۵۳	۲۱۳	تأیید	۰.۷۷۱۸۱	۰.۷۱۵۸	۰.۸۲۷۸
صبر و خویشنداری	۲۲.۳۳۶	۲۱۳	تأیید	۰.۶۰۱۴۷	۰.۵۴۸۴	۰.۶۵۴۵
هوشمندی و خلاقیت	۱۳.۶۷۳	۲۱۳	تأیید	۰.۳۴۸۷۱	۰.۲۹۸۴	۰.۳۹۹۰
اهمیت دادن به سلامتی	۲۸.۷۵۳	۲۱۳	تأیید	۰.۷۳۵۳۴	۰.۶۸۴۹	۰.۷۸۵۸
تقوا گرایی و خدامحوری	۲۰.۳۳۶	۲۱۳	تأیید	۰.۶۲۸۱۷	۰.۵۶۷۳	۰.۶۸۹۱

جدول شماره ۷. آزمون کای دو (خی ۲) مؤلفه‌های فردی (فرضیه اول)

مؤلفه‌های فردی	راست‌گویی و صداقت	صبر و خویشنداری	هوشمندی و خلاقیت	اهمیت دادن به سلامتی	تقوا گرایی و خدامحوری
آماره آزمون کای دو	۱۲۲.۴۲۱	۱۶۰.۸۷۹	۱۴۸.۲۴۳	۲۳۲.۰۲۸	۱۲۷.۲۷۱
درجه آزادی	۱۲	۱۵	۱۶	۲۴	۱۶
Asymp. Sig.	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰

جدول شماره ۸: آمارهای توصیفی جهت بررسی مؤلفه‌های اجتماعی (فرضیه دوم)

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	حجم نمونه	مؤلفه‌های اجتماعی
۰.۳۴۶۵۷	۳.۷۰۰۲	۴.۷۷	۲.۴۶	۲۱۴	اعتدال و میانه‌روی

صله‌رحم	۲۱۴	۱.۸۶	۵.۰۰	۳.۶۳۵۶	۰.۴۴۳۰۱
تلاش و کوشش	۲۱۴	۲.۴۴	۴.۸۹	۳.۹۴۱۳	۰.۳۵۸۴۹
پایبندی به خانواده	۲۱۴	۳.۰۰	۵.۰۰	۴.۲۳۳۸	۰.۳۶۹۹۷
رعایت حقوق عمومی	۲۱۴	۲.۸۸	۵.۰۰	۴.۱۴۳۷	۰.۳۹۳۵۴

جدول شماره ۹. آزمون t (t-test) جهت بررسی مؤلفه‌های اجتماعی (فرضیه دوم)

مؤلفه‌های اجتماعی	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ اختلاف	
					حد پایین	حد بالا
اعتدال و میانه‌روی	۲۹.۵۵۶	۲۱۳	تأیید	۰.۷۰۰۲۲	۰.۶۵۳۵	۰.۷۴۶۹
صله‌رحم	۲۲.۶۳۹	۲۱۳	تأیید	۰.۶۸۵۵۸	۰.۶۲۵۹	۰.۷۴۵۳
تلاش و کوشش	۳۸.۴۱۲	۲۱۳	تأیید	۰.۹۴۱۳۳	۰.۸۹۳۰	۰.۹۸۹۶
پایبندی به خانواده	۴۴.۸۲۹	۲۱۳	تأیید	۱.۱۳۳۷۶	۱.۰۸۳۹	۱.۱۸۳۶
رعایت حقوق عمومی	۴۲.۵۱۴	۲۱۳	تأیید	۱.۱۴۳۶۹	۱.۰۹۰۷	۱.۱۹۶۷

جدول شماره ۱۰: آزمون کای دو (خی ۲) مؤلفه‌های اجتماعی (فرضیه دوم)

مؤلفه‌های اجتماعی	اعتدال و میانه‌روی	صله‌رحم	تلاش و کوشش	پایبندی به خانواده	رعایت حقوق عمومی
آماره آزمون کای دو	۱۶۰.۲۰۶	۲۲۵.۶۲۵	۱۹۶.۸۹۷	۱۵۲.۶۹۲	۱۵۴.۹۱۶
درجه آزادی	۲۴	۱۹	۱۸	۱۶	۱۷
Asymp. Sig.	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰	.۰۰۰

جدول شماره ۱۱-۱. پایایی پرسشنامه

	حجم نمونه	درصد
تعداد پاسخ‌دهندگان	۲۱۴	۱۰۰٪
بدون پاسخ	-	-
جمع فراوانی	۲۱۴	٪۱۰۰

جدول شماره ۱۱-۲. پایایی پرسشنامه

مؤلفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	تعداد شاخص
مؤلفه‌های فردی	۰.۸۹۳	۳۹
مؤلفه‌های اجتماعی	۰.۸۳۷	۴۶
کل پرسشنامه	۰.۸۵۶	۸۵

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۵-۱. نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پیشینه پژوهش نشان‌دهنده آن است که پژوهش‌هایی که در این رابطه انجام شده است؛

اول) به‌جای تبیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی، رویکردی بازنگرانه در مباحث سبک زندگی داشته‌اند و در بهترین حالت، فرآیندهای تحول در سبک زندگی را مطرح می‌نمایند؛ این در حالی است که مؤلفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی در ابعاد فردی و اجتماعی مورد توجه نبوده است.

دوم) مسئله دوم این است که اعتبار نظریه‌های ارائه شده در این پژوهش‌ها مبتنی بر روش‌شناسایی پژوهشی-میدانی و با استفاده از ابزار اندازه‌گیری معتبر مورد سنجش قرار نگرفته است.

بر این اساس پژوهشگر در راستای پوشش خلأ تحقیقاتی موجود و همچنین کاهش چالش‌های مرتبط با سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران، در پی آن است که در این پژوهش با رویکردی جامع، «مدلی مطلوب از مؤلفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی مبتنی بر روش‌شناسی کیفی را ارائه» نماید و در ادامه با رویکردی کمی، ضمن تحلیل شکاف بین وضعیت موجود و مطلوب در رابطه با اجرای سبک زندگی ایرانی-اسلامی، به ارائه راه‌کارهایی اثربخش برای تحول در اجرای بهینه سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران بپردازد.

بنابراین از جنبه‌های نوآورانه این تحقیق احصای مؤلفه‌ها و شاخص‌های مؤثر در فرآیندهای سبک زندگی ایرانی-اسلامی و بهره‌گیری در شناسایی منابع علمی و تجربی تربیت و آموزش خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران با مفاهیم سبک زندگی ایرانی-اسلامی مبتنی بر فرمایشات و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و همچنین همسوسازی و ایجاد یکپارچگی نتایج این مطالعه با پیشینه‌های مرتبط می‌باشد.

پیرو فرمایشات مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مبنی بر «تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است. مقابله با آن جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان‌ها است»، تحقیق حاضر بر آن بوده تا مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی-اسلامی

خانواده‌های کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را احصاء و تبیین نماید. به همین جهت موضوع را در قالب دو هدف و دو فرضیه گنجانده و بر اساس متغیرهای مستقل، پرسشنامه‌ی استاندارد تهیه و بین جامعه نمونه توزیع گردید. نتایج با توجه به تجزیه و تحلیل حاصل از پیشینه تحقیقات و بررسی اسناد و مدارک تحقیق (بیانات مقام معظم رهبری و اسناد بالادستی) و پرسش‌نامه دریافتی از جامعه نمونه به شرح زیر ارائه می‌گردد:

الف. بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از اسناد و مدارک، در حوزه «مؤلفه‌های فردی سبک زندگی ایرانی-اسلامی» خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران با ساماندهی و استخراج فراوانی مؤلفه‌های اشاره‌شده، مهم‌ترین مؤلفه‌های فردی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی عبارت‌است از:

- (۱) تقوا گرایی و خدامحوری،
- (۲) هوشمندی و خلاقیت،
- (۳) راست‌گوئی و صداقت،
- (۴) اهمیت دادن به سلامتی،
- (۵) صبر و خویشن‌داری.

بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از داده‌های پرسش‌نامه، ۷۸٪ افراد جامعه نمونه با تأثیر این مؤلفه‌ها موافق (با توجه به میانگین به‌دست‌آمده یعنی ۴.۰۵) هستند و معتقدند که مهم‌ترین مؤلفه فردی سبک زندگی ایرانی-اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، «راست‌گویی» و «صداقت» می‌باشد.

ب. بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از اسناد و مدارک، در حوزه «مؤلفه‌های اجتماعی سبک زندگی ایرانی-اسلامی» خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران با ساماندهی و استخراج فراوانی مؤلفه‌های اشاره‌شده، مهم‌ترین مؤلفه‌های اجتماعی سبک زندگی عبارتند از:

- (۱) اعتدال و میانه‌روی،
- (۲) صلح‌رحم،
- (۳) تلاش و کوشش،
- (۴) پایبندی به خانواده،

(۵) رعایت حقوق عمومی.

بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از داده‌های پرسش‌نامه، ۷۸٪ افراد جامعه نمونه با تأثیر این مؤلفه‌ها موافق و کاملاً موافق (با توجه به میانگین به‌دست‌آمده یعنی ۴.۲۳) هستند و معتقد هستند که مهم‌ترین مؤلفه اجتماعی سبک زندگی ایرانی - اسلامی خانواده کارکنان پایور ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، «پابندی به خانواده» می‌باشد.

۲-۵. پیشنهادها

بر اساس آنچه در نتایج این تحقیق بیان شد، پیشنهاد می‌شود از طریق معاونت تربیت و آموزش آجا، معاونت نیروی انسانی آجا و سازمان عقیدتی و سیاسی آجا اقدامات زیر به عمل آید:

(۱) به‌منظور اصلاح سبک زندگی کارکنان آجا؛ کلیه قوانین و مقررات، نظامات سازماندهی، ترفیعات، تشویقات و تنبیهات، انتصاب و ... در آجا بر اساس آموزه‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی بازنگری شود.

(۲) برای اصلاح سبک زندگی کارکنان آجا، سازوکار لازم در مرحله اول در مراکز گزینش آجا ایجاد شود تا از این طریق ورودی کارکنان با سبک زندگی اسلامی سازمان یابد.

(۳) جهت اصلاح سبک زندگی کارکنان آجا؛ مراکز آموزشی متون آموزشی، محتوا و نوع آموزش‌های خود را بر اساس سبک زندگی ایرانی - اسلامی سامان دهد.

(۴) راهکارهایی که جهت اصلاح سبک زندگی کارکنان و خانواده‌های آجا ارائه می‌شوند بر اساس یافته‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی تدوین گردد.

(۵) جهت اصلاح سبک زندگی کارکنان آجا ضمن استفاده از تعالیم خبرگان دینی، از نخبگان دانشگاهی، مراکز فرهنگی و کلیه ظرفیت‌های نیروها در بستر مدیریتی واحدی عمل نمایند.

(۶) فرماندهان بر مبنای سبک زندگی ایرانی اسلامی برگرفته‌شده از رهنمودهای امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) این موضوع را سرلوحه تمامی امور قرار دهند و شرایط لازم را برای ایفای نقش و وظیفه آجا از طریق فرهنگ‌سازی، قانون‌گذاری و سازماندهی فراهم سازند.

(۷) کارگروهی تحت عنوان کارگروه سبک زندگی ایرانی - اسلامی در سازمان عقیدتی و سیاسی آجا تشکیل گردد.

(۸) نخبگان دینی آجا الزامات سبک زندگی ایرانی اسلامی را بر اساس آموزه‌های قرآن کریم تدوین کنند.

(۹) آگاه‌سازی خانواده‌های کارکنان آجا با سبک زندگی ایرانی - اسلامی علی‌الخصوص در کوی‌های سازمانی انجام گردد.

(۱۰) فرماندهان آجا و رؤسای عقیدتی سیاسی، نسبت به ایجاد و گسترش فضای معنوی در آجا برای پیاده‌سازی سبک زندگی ایرانی-اسلامی تلاشی مضاعف نمایند.

منابع

الف. فارسی

- اکبرزاده، علیرضا؛ داداشی حاجی، مهدی؛ حسینی، سید حسن؛ و میرزایی، مهدی (۱۳۹۸). *جایگاه سبک زندگی اسلامی- ایرانی در فرایند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی بر اساس بیانات مقام معظم رهبری*. تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع).
- امینی، نوروز؛ حلال‌خور، کوثر (۱۳۹۱). «مؤلفه‌های سبک زندگی دینی از دیدگاه مقام معظم رهبری»، *نشریه مهندسی فرهنگی*، ۹ (۸۴)، صص ۲۹-۱۰.
- آجیلی، هادی؛ و بیگی، مهدی (۱۳۹۲). «کالبدشکافی سبک زندگی در جامعه سرمایه‌داری»، *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی (ویژه‌نامه سبک زندگی اسلامی)*، ۴ (۱۳)، صص ۸۱-۱۱۰.
- آذرشب، معصومه؛ و میرمردی، عیسی (۱۳۹۳). «شاخصه‌های سبک زندگی اسلامی»، *مجموعه مقالات اولین کنفرانس ملی تحقیق و توسعه در هزاره سوم، گلستان-علی‌آباد: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی‌آباد کتول*، صص ۱۲-۱، قابل دسترسی در: <https://civilica.com/>
- باینگانی، بهمن؛ ایران‌دوست، فهیم؛ و سینا احمدی (۱۳۹۲). «سبک زندگی از منظر جامعه‌شناسی؛ مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی». *نشریه مهندسی فرهنگی*، ۸ (۷۶)، صص ۷۴-۵۶.
- پورکریمی، اسلام (۱۳۸۳). «اعتدال و میانه‌روی در اسلام»، *ماهنامه شمیم یاس*، ۴ (۱۴)، صص ۸-۶.
- جلائی‌پور، حمیدرضا؛ و محمدی، جمال (۱۳۸۷). *نظریه‌های متأخر جامعه‌شناسی*. تهران: نشر نی.
- چانی، دیوید (۱۳۷۸). *سبک زندگی*. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- خواجه‌نوری، بیژن و دیگران (۱۳۹۰). «سبک زندگی و مدیریت بدن»، *فصلنامه علمی پژوهشی جامعه‌شناسی زنان*، ۲ (۴)، صص ۴۷-۲۱.

- رستمی، احسان؛ و اردشیرزاده، مرجان (۱۳۹۲). «نگاهی به نظریه‌های سبک زندگی»، *فصلنامه مطالعات سبک زندگی*، ۲ (۳)، صص ۳۱-۹.
- ساوه‌درودی، مصطفی (۱۴۰۰). «بیانیه گام دوم در دو حرکت (شناخت تهدیدات- مقابله با تهدیدات)»، *فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۱۱ (۴۲)، صص ۲۴۶-۲۲۱.
- شریفی، احمدحسین (۱۳۹۱). *همیشه بهار (اخلاق و سبک زندگی اسلامی)*. قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف.
- شعبانی، محمد مهدی؛ اسفندیار، ولی ا.؛ فتحی، محمدحسین (۱۳۹۸). *واکاوی مفاهیمی سبک زندگی ایرانی- اسلامی در نیروهای مسلح در راستای بیانیه گام دوم انقلاب*، تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع).
- صفار هرندی، سجاد (۱۳۸۹). «سبک زندگی چند سال دارد؟ (تاریخچه تولد مفهوم سبک زندگی در علوم اجتماعی)»، *مجله سوره اندیشه*، ۱۷ (۴۶ و ۴۷)، صص ۶۱-۶۰.
- عنذلیب، حسین (۱۳۹۷). *سبک زندگی اسلامی با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری*. قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۲). *مصرف و سبک زندگی*. قم: انتشارات صبح صادق.
- فتحی، سروش؛ و مختارپور، مهدی (۱۳۹۳). «بررسی نقش و تأثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران)»، *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۶ (۲)، صص ۱۱۸-۱۰۱.
- فرایی آشتیانی، محمدرضا؛ دهقان، نبی ا...؛ و رحیمی، غلامرضا (۱۳۹۷). *مؤلفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی کارکنان نیروهای مسلح در سطح فردی*. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- کاویانی، محمد (۱۳۹۰). «کمی‌سازی و سنجش سبک زندگی اسلامی»، *مجله روان‌شناسی دین*، ۴ (۲)، صص ۴۱-۲۷.
- کجباب، محمداقبر و دیگران (۱۳۹۰). «رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی در رضایت از زندگی دانشجویان شهر اصفهان»، *مجله روان‌شناسی و دین*، ۴ (۴)، صص ۷۴-۶۱.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵). *تجدد و تشخیص (جامعه و هویت شخصی در عصر جدید)*. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نشر نی.

- لطفی، کیوان (۱۳۹۰). *بازنمایی الگوهای سبک زندگی در سریال‌های تلویزیونی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- مجدی، علی‌اکبر و دیگران (۱۳۸۹). «سبک زندگی جوانان ساکن شهر مشهد و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی والدین»، *مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۷ (۱۶)، صص ۱۶۱-۱۳۱.
- محمدی، افشین؛ و بابک‌آبادی، غزال (۱۳۸۹). «بررسی مؤلفه‌های سبک زندگی و الگوی رفتار در فیلم‌های سینمایی پر فروش»، *فصلنامه پژوهش فرهنگی*، ۱۱ (۱۱)، صص ۱۳۸-۹۷.
- مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۸۴). *آموزش عقاید (دوره سه جلدی در یک مجلد)*. تهران: شرکت چاپ و نشر بین‌الملل سازمان تبلیغات اسلامی.
- مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، *سیاست‌های کلی سلامت*، مورخ ۹۳/۱/۱۸.
- مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، *بیانیه گام دوم انقلاب*، مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۲.
- مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، در مورخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۹؛ ۱۳۷۰/۸/۸؛ ۱۳۷۲/۱۲/۱۳؛ ۱۳۷۲/۱۱/۲۹؛ ۱۳۷۶/۰۲/۱۳؛ ۱۳۷۶/۰۵/۲۹؛ ۱۳۷۶/۰۷/۳۰؛ ۱۳۸۶/۰۱/۰۱؛ ۱۳۹۱/۰۷/۲۱؛ و ۱۳۹۳/۰۴/۱۶.
- ملکشاهی، مجتبی؛ کشیشیان‌سیرکی، گارینه؛ و حسنی‌فر، عبدالرحمن (۱۴۰۰). «بررسی تأثیر توسعه سیاسی بر حکمرانی خوب بر مبنای بیانیه گام دوم انقلاب»، *پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۱۲ (۴۶)، صص ۱۶۰-۱۳۵.
- مهدوی کنی، محمد سعید (۱۳۸۷). *دین و سبک زندگی*. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
- مهدوی کنی، محمد سعید (۱۳۹۲). «درباره‌ی چیستی سبک زندگی»، *پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)*، قابل دسترسی در: <http://farsi.khamenei.ir>.
- نیازی، محسن؛ و نصرآبادی، محمد (۱۳۹۲). «بررسی رابطه بین دین‌داری و سبک زندگی شهروندان (مطالعه موردی شهروندان شهرستان کاشان در سال ۱۳۹۰)»، *فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۴ (۱۶)، صص ۲۱۳-۱۷۳.
- ولی‌زاده، محمدجواد (۱۳۹۱). «ضرورت ارائه‌ی تعریف بومی از سبک زندگی»، *پایگاه تحلیلی - تبیینی برهان*، قابل دسترسی در: <http://www.borhan.ir>.

- هادی‌نژاد، فرهاد؛ و بیداله‌خانی، فریدون (۱۳۹۸). «مهندسی مجدد فرآیندهای مدیریت منابع انسانی نزاجا در راستای تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی»، *همایش گام دوم انقلاب پیشران‌ها، چالش‌ها و الزامات پژوهش در نیروی هوایی ارتش*، تهران: دانشگاه هوایی شهید ستاری، صص ۲۱-۱، قابل دسترسی در: <https://civilica.com/>
- هاشمی، محمود (۱۴۰۰). «نقش استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی در ارتقای عملکرد فرهنگی - اجتماعی شهرداری مبتنی بر نظریه نظام انقلابی»، *فصلنامه مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، ۹ (۱)، صص ۲۰-۱.

ب- انگلیسی

- Adler, A. (1956). *The Individual Psychology of Alfred Adler*. New York: Basic Books Inc.
- Chaney, D. (1996). "Life style, London, Routledge", *Global Magazine, Media, culture & Society*, 27 (4), PP 577-600.
- Machin, D & Leeuwen, T.V. (2005). *Language style and lifestyle*, The Case of a Nettelton, s. (1998), *Body in Everyday Life*, London and New York: Routledge.
- Sobel, M. (1981). *Lifestyle and social structure: Concepts, Definition and Analyses*, Academic Press.
- Wolman, B. (1981). *Contemporary Theories & System in Psychology*, *Plenum Press*. The components and Indicators of Islamic Lifestyle.